

HELENA ALMEIDA

Corpus

16 febrer– 18 juny 2017

Seduzir. 2002. Helena Almeida. Fundación Calouste Gulbenkian

SERRAVES
MUSEU DE ARTE CONTEMPORÀNEA

WIELS JEU DE PAUME

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN, CULTURA
Y DEPORTE

SECRETARIA
DE ESTADO
DE CULTURA

Col·laboren:
Instituto Camões i Consolat de Portugal

HELENA ALMEIDA. *Corpus*

16 de febrer– 18 de juny, 2017

Galeria 7. IVAM, Centre Julio González

Comissariat: João Ribas i Marta Moreira de Almeida

L'exposició *Corpus* presenta un total de **52 obres, entre pintures, fotografies, vídeos i dibuixos, realitzats per l'artista portuguesa Helena Almeida des dels anys 60 fins a l'actualitat**. En aquestes obres el cos de l'artista registra, ocupa i defineix l'espai i juga un paper central. La mostra té una dimensió retrospectiva, que abasta les diferents fases de la carrera de l'artista, des de les seues peces més primerenques de mitjan els seixanta, fins al seu treball més recent.

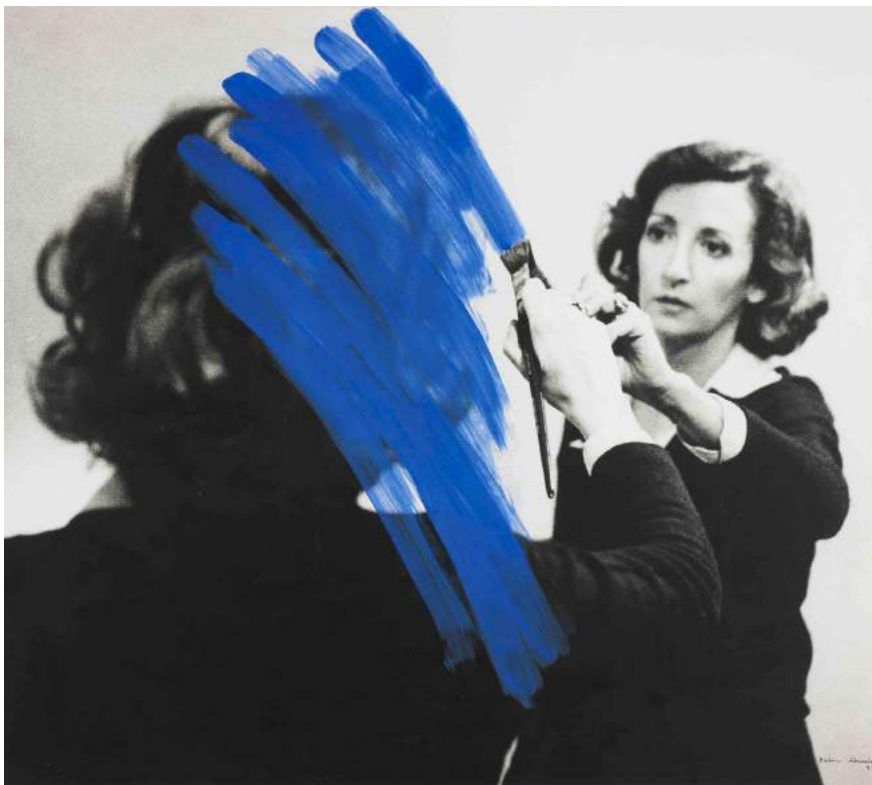
Des dels inicis de la seua carrera, Almeida va introduir en les seues pintures abstractes les preocupacions centrals que defineixen la seua pràctica artística: el desig de transcendir els límits de l'espai pictòric i narratiu. La seua sèrie de llenços sense títol dels anys 1968-1969 mostren el seu procés de desconstrucció dels suports artístics tradicionals i del llenguatge de la pintura.

Sense títol, 1969
Helena Almeida

En aquests treballs, l'artista enrotlla el llenç i el suspèn, el desplega com una estructura blana que es retira i s'esfondra sota el seu propi pes, o mostra la part posterior de la pintura, a voltes amb un llenç translúcid.

Cap a la meitat dels anys 70, Almeida juga amb la forma, la línia i el color dels seus quadres que evoluciona cap a composicions performatives, comença a utilitzar els materials com a extensions se'l seu propi cos i es fa fotografiar durant el procés.

Pintura Habitada,
1975. Helena Almeida

Després de les seues primeres obres tridimensionals l'artista troba en la fotografia una manera de superar la exterioritat de la pintura i de permetre que l'ésser i el fer coexistisquen en el mateix mitjà: "és com si continuara afirmant: **la pintura és el meu cos, el meu treball és el meu cos**". Més enllà de les lectures poètiques i metafòriques que aquesta obra pot inspirar, pot veure's com un intent d'aconseguir els límits d'un mitjà, ja siga fotografia, *performance* o escultura.

El cos en el treball d'Almeida es converteix alhora en una forma escultòrica i un espai, objecte i subjecte, significant i significat. L'obra de l'artista és un resum, un acte que ha sigut escenificat acuradament i que és altament poètic. Les representacions d'aquestes accions també mostren el context en el qual Almeida es posiciona. Enfront de la càmera es nega al fet que les seues fotos es convertisquen en autoretrats. Representa principalment el seu cos, però és un cos que podria ser el de qualsevol persona.

Vestida de negre, Helena Almeida incorpora elements del seu estudi en els seus quadres. Es retrata en les poses que ha coreografiat acuradament i que s'organitzen sovint en sèries. En 1969, Almeida és fotografiada per primera

vegada pel seu marit, l'arquitecte Artur Rosa. Aquest col·labora freqüentment amb ella, com a fotògraf de les accions d'ella, una forma altament mediatitzada d'acte-representació, que es convertirà en una característica de la seua obra.

Pintura Habitada
1976- 1977
Helena Almeida

La transformació del fil en una línia, en *Desenhos habitados* (*Dibuixos habitats*), l'aplicació de traços de pinzell blau sobre la fotografia, en *Pinturas habitadas* i *Estudos para um enriquecimento interior* (*Estudis per un enriquiment interior*) o l'acte de vestir-se del propi llenç, *Tela habitada*, corresponen a una acció, una marca o un registre de la presència. En una de les seues sèries més conegudes, *Pintures Habitades*, Almeida ocupa l'espai a la vegada com a artista i model.

Cap a finals dels 70, les imatges d'Helena Almeida adquireixen un caràcter molt més cinematogràfic, com en la sèrie *Ouve-me* (*Escolta'm*, 1978-80), *Sente-me* (*Sent-me*, 1979) i *Vê-me* (*Mira'm*, 1979), en cadascuna de les quals es focalitza en una funció sensorial i en la seua càrrega emocional. El vídeo de la performance *Escolta'm* mostra a l'artista apegada a un llenç que palpita al ritme de la seua respiració i de la pressió del seu cos, com un dibuix obtingut per contacte corporal.

Ouve-me (Escolta'm),
1978- 1980. Helena Almeida

Als 80 i 90, introdueix un canvi en el format i l'escala de la figura humana en els seus treballs, quasi a grandària real, reduint els seus moviments i la seua expressió a un contorn negre o a una ombra, com en els dibuixos i les fotografies de la sèrie *Dentro de mim (Dins de mí)*, 1995-1998). Ací la figura humana marca la seua presència i projecta la seua ombra davall la forma d'un espès pigment negre que traça diagonals en l'espai buit del seu estudi.

Dentro de mim (Dins de mí),
1995-1998. Helena Almeida

Més que sobre l'expressió de la cara, Almeida concentra l'atenció de l'espectador sobre els elements aïllats del cos: el poder expressiu d'una mà en moviment o d'una cama en tensió, o l'estranya geometria dels cossos en contacte amb l'ambient que els envolta.

Seduzir
2001-2002
Helena Almeida

En la sèrie *Seduzir* (*Seducir*, 2001-2002), Almeida continua l'exploració del seu caràcter expressiu i de la manifestació física del desig i la interioritat. Les fotografies, els dibuixos i els vídeos d'aquesta sèrie mostren la complexitat d'un procés creatiu en el qual el moment de la fotografia es defineix amb ajuda de dibuixos, d'estudis coerogràfics i del condicionament del potencial emocional i afectiu del cos. A partir d'un dibuix, Almeida crea en el seu taller moviments i formes que defineixen la composició de les imatges i proven a més els límits de la capacitat expressiva del seu cos.

Biografia

Helena Almeida (Lisboa, 1934) és una artista coneguda pel seu treball fotogràfic, a més de per les seues performances, pintures i dibuixos. Nascuda en 1934 a Lisboa, on continua vivint i treballant, Helena Almeida estudia pintura en la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Lisboa en 1955.

Després de casar-se amb l'escultor Artur Rosa, Almeida rep una beca i es trasllada a viure a París. Exposava la seua obra per primera vegada en 1967. En els inicis, els seus treballs tridimensionals revelen les diferents influències i socaven els conceptes traidicionals de la pintura. A partir de 1969, l'artista comença a treballar en la noció d'auto-representació. Segons Almeida no hi ha límits entre el treball i el cos de l'artista. Tot i això, les seues obres no són autoretrats, sinó que basculen entre la performance, capturant un moment fixe en el temps, i l'art corporal, on el seu propi cos és el tema de l'obra.

Untitled (Sense títol),
2010. Helena Almeida

A principis dels anys 70, Helena Almeida torna al dibuix i a treballar en tres dimensions, amb l'ús de la crinera per a crear la impressió del moviment dentro de l'obra. A partir de 1975, combina tres disciplines: fotografia, pintura i dibuix, fent servir crinera o pintura blava i roja, o pigment negre en les seues fotografies.

El seu treball s'ha exhibit en museus, festivals i centres d'art de tot el món: Kettle's Yard a Cambridge (2009), Fundación Telefónica a Madrid (2008), The Drawing Centre de Nova York (2004), Biennial de Sydney (2004), i el Centre Gallec d'Art Contemporani (CGAC) de Santiago de Compostel·la (2000). A més, Almeida ha representat al seu país a la Biennial de Venècia en 1985 i 2005.